

ПРЕСТЪПЛЕНИЯ, ОБВИНЯЕМИ И ОСЪДЕНИ ЛИЦА ПРЕЗ 2015 ГОДИНА

През 2015 г. са приключили делата за 31 511 извършени **престъпления**. Делата за 14 296 от тях са завършили с ефективно осъждане, за 12 127 - с условно осъждане, за 832 - с оправдаване, за 65 - с прекратяване, и за 4 191 - с освобождаване от наказание.

С осъдителни присъди (ефективни и условни) са приключили делата за 26 423 извършени престъпления, което е с 8.5% по-малко в сравнение с 2014 година. От всички престъпления, завършили с осъждане, 10 624, или 40.2%, са извършени през 2015 г., 7 458 (28.2%) - през предходната 2014 г., а 8 341 (31.6%) - в предишни години.

През 2015 г. **обвиняеми** са били 32 985 лица, от които:

- с ефективна осъдителна присъда са приключили делата на 14 567 лица, или 44.2% от общия брой на обвиняемите;
- условно осъдени са 13 220 (40.1%) лица;
- освободени от наказателна отговорност са 4 298 (13.0%) лица;
- оправдани са 820 обвиняеми лица (2.5%);
- на 80 лица делата са прекратени (0.2%).

Фиг. 1. Престъпления, завършили с осъждане, и осъдени лица през периода 2011 - 2015 година

Броят на **осъдените лица с влезли в сила присъди** през 2015 г. е 27 787, като в сравнение с 2014 г. намалява с 12.8%.

Осъдените непълнолетни лица (14 - 17 години) са 1 243, или 4.5% от всички осъдени.

През 2015 г. **коэффициентът на криминална активност**¹ е 445 на 100 000 души от наказателноотговорното население² и намалява с 12.1% в сравнение с 2014 година.

1. Коэффициенти на криминална активност на 100 000 души по пол на осъдените лица

Година	Общо	Мъже	Жени
2011	638	1225	89
2012	596	1142	86
2013	539	1026	84
2014	506	964	80
2015	445	846	72

Най-висок е коэффициентът на криминална активност за възрастовата група 18 - 24 години - 1 341 осъдени на 100 000 души от съответното население. С нарастване на възрастта стойността на коефициента намалява и за лицата на възраст 50 и повече години той е 110 на 100 000 души от съответното население.

Коефициентът на криминална активност на непълнолетните лица е 494 на 100 000 души от населението, като най-висок е за лицата на възраст 17 години - 860 на 100 000 души от населението на тази възраст.

2. Коэффициенти на криминална активност на 100 000 души по възраст на осъдените лица през 2014 и 2015 година

Възраст	2014	2015
Общо	506	445
14 - 17	655	494
18 - 24	1485	1341
25 - 29	1085	927
30 - 39	793	717
40 - 49	480	445
50 и повече	122	110

¹ Осъдени лица на 100 000 души от средногодишното население на възраст 14 и повече години.

² Лица, за които са изпълнени условията на чл. 31, ал.1 или ал. 2 от НК. Вж. методологичните бележки.

Престъпления, завършили с осъждане, и осъдени лица по глави от Наказателния кодекс (НК) и някои видове престъпления

Общоопасни престъпления¹

През 2015 г. най-голям е броят и съответно относителният дял на **общоопасните престъпления** - 10 490, или 39.7% от общия брой на наказаните престъпления. Осъдените за извършването на този вид престъпления са 10 093, или 36.3% от общия брой на осъдените лица. В сравнение с предходната година през 2015 г. се наблюдава увеличение както на броя на престъпленията, така и на осъдените лица за извършени общоопасни престъпления - по 1.0%.

- В структурата на общоопасните престъпления най-голям е броят на *престъпленията по транспорта и съобщенията* - 8 116, или 77.4% от общия брой на общоопасните престъпления. За извършването на този вид престъпления са осъдени 7 960 лица, или 78.9% от осъдените за извършени общоопасни престъпления.

- *Престъпленията, свързани с наркотици*, завършили с осъждане през 2015 г., са 1 739, а наказаните за тях лица са 1 570.

Престъпления против собствеността²

На второ място в структурата на престъпленията, завършили с осъждане през 2015 г., са тези **против собствеността**. С осъдителна присъда са приключили делата за 6 523 извършени престъпления (24.7% от всички престъпления, завършили с осъждане). Осъдени са 8 041 лица, или 28.9% от общия брой на осъдените през 2015 година.

- Сред престъпленията против собствеността най-разпространени са *кражбите* на имущество със 70.4% относителен дял от престъпленията против собствеността и 17.4% от общия брой на всички престъпления, завършили с осъждане. С осъдителна присъда са приключили делата за 4 593 извършени кражби, а осъдените за тях лица са 6 054.

- По своята правна и криминална характеристика *грабежите* са сред най-тежките престъпления против собствеността. През 2015 г. за 576 грабежа са осъдени 706 лица.

- За извършени 547 *измами* са осъдени 559 лица, или 7.0% от осъдените за престъпления против собствеността.

Престъпления против дейността на държавни органи и обществени организации и лица, изпълняващи публични функции³

През 2015 г. с осъждане са завършили 2 699 **престъпления против дейността на държавни органи, обществени организации и лица, изпълняващи публични функции**, което представлява 10.2% от всички наказани престъпления. За този вид престъпления са осъдени 3 577 лица, или 12.9% от общия брой на осъдените лица.

- *Незаконното преминаване през граница* е най-разпространеният вид сред тези престъпления. За 1 918 нарушения на държавната граница са осъдени 2 732 лица, което

¹ Включват престъпления, извършени по общоопасен начин или с общоопасни средства, по транспорта и съобщенията, против народното здраве и околната среда, при използването на атомната енергия за мирни цели и други.

² Включват: кражба и грабеж на имущество, присвояване, измама, изнудване, вещно укривателство, унищожаване и повреждане на имущество, злоупотреба на доверие.

³ Включват престъпления против реда на управлението, престъпления по служба, против правосъдието, подкуп.

представлява съответно 71.1% от престъпленията и 76.3% от осъдените за престъпления против дейността на държавни органи, обществени организации и лица, изпълняващи публични функции.

- За 199 *превеждания през граница* са осъдени 261 лица, или 7.3% от наказаните за престъпления против дейността на държавни органи, обществени организации и лица, изпълняващи публични функции.

Престъпления против стопанството¹

През 2015 г. с осъдителна присъда са приключили делата за 2 133 извършени **престъпления против стопанството**, или 8.1% от общия брой на наказаните престъпления. За тях са осъдени 2 154 лица, или 7.8% от всички осъдени лица.

Престъпления против личността²

През 2015 г. са наказани 1 757 **престъпления против личността** (6.6% от всички престъпления, завършили с осъждане). За извършването им са осъдени 1 477 лица, или 5.3% от общия брой на лицата с влезли в сила присъди през годината.

- Сред престъпленията против личността с най-голям брой и относителен дял са причинените *телесни повреди*, като с осъдителна присъда са завършили делата за 758 престъпления. Броят на осъдените лица за този вид престъпления е 701, или 47.5% от общия брой на осъдените за извършени престъпления против личността.

- С изключително висока обществена опасност сред престъпленията против личността са *умишлените убийства*. С осъдителни присъди са завършили делата за 120 убийства (довършени и опити), като за извършването им са осъдени 132 лица.

- С осъждане са приключили 251 наказателни дела за *разврат*, а осъдените лица са 208.

- Наказаните през 2015 г. *изнасилвания* (довършени и опити) са 55, като за тях са осъдени 51 извършители.

- За *трафик на хора* с осъдителни присъди са завършили 100 наказателни дела. Осъдените лица за този вид престъпления са 35.

Осъдени лица за други видове престъпления

През 2015 г. са осъдени за извършването на:

- престъпления против брака, семейството и младежта - 817 лица (2.9% от всички осъдени);

- документни престъпления - 644 лица (2.3%);

- престъпления против реда и общественото спокойствие - 567 лица (2.0%);

- престъпления против правата на гражданите - 265 лица (1.0%);

- за престъпления против финансовата, данъчната и осигурителната система - 151 лица (0.5%).

¹ Включват общи стопански престъпления, престъпления против кредиторите и в отделни стопански отрасли, против митническия режим и против паричната и кредитната система.

² Включват убийства, телесни повреди, отвличане и противозаконно лишаване от свобода, принуда, обида и клевета, разврат, трафик на хора.

Осъдени лица по пол и възраст

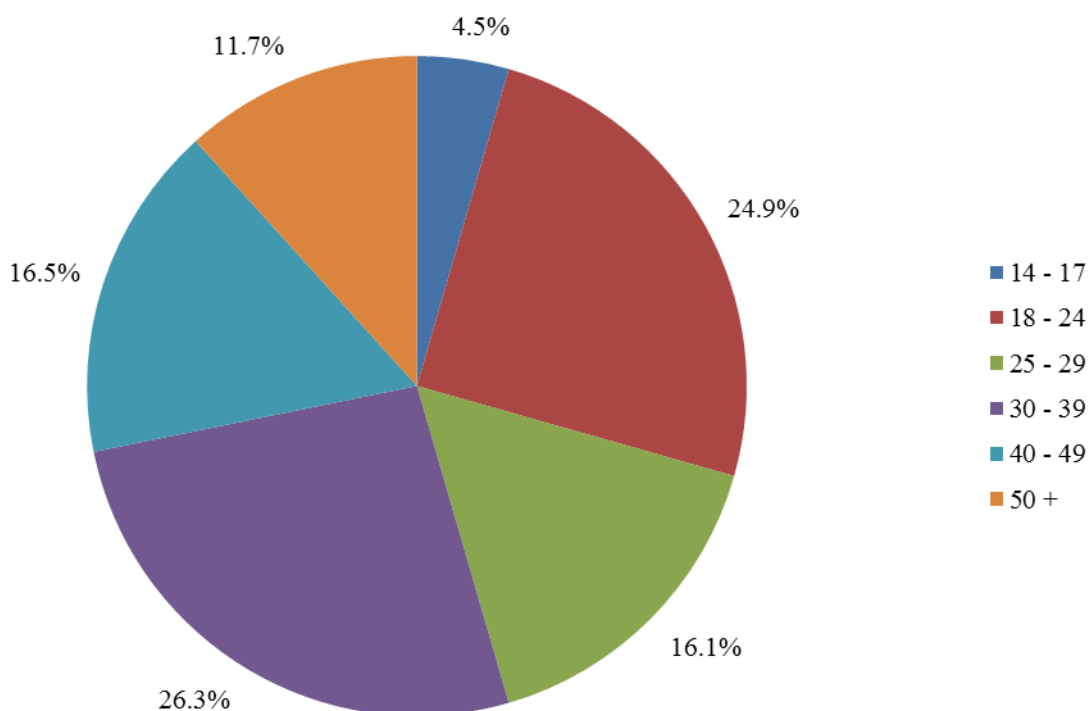
Разпределението на осъдените през 2015 г. лица по пол и възраст е следното:

- Броят на осъдените мъже е 25 446, или 91.6% от общия брой на осъдените лица. С най-висок брой и относителен дял са мъжете с влязла в сила присъда във възрастовата група 30 - 39 години - 26.1% от общия брой на осъдените мъже.

- Осъдените жени са 2 341, като най-голям е делът им във възрастовата група 30 - 39 години - 28.5% от общия брой на осъдените жени.

Коефициентът на криминална активност на мъжете е 846 на 100 000 души от наказателноотговорните мъже, а на осъдените жени - 72 на 100 000 души от съответното население.

Фиг. 2. Структура на осъдените лица по възраст през 2015 година

Осъдени лица по наложени наказания

В структурата на осъдените лица по наложени наказания най-голям е относителният дял на *лишените от свобода*. През 2015 г. те са 18 783, или 67.6% от общия брой на осъдените лица.

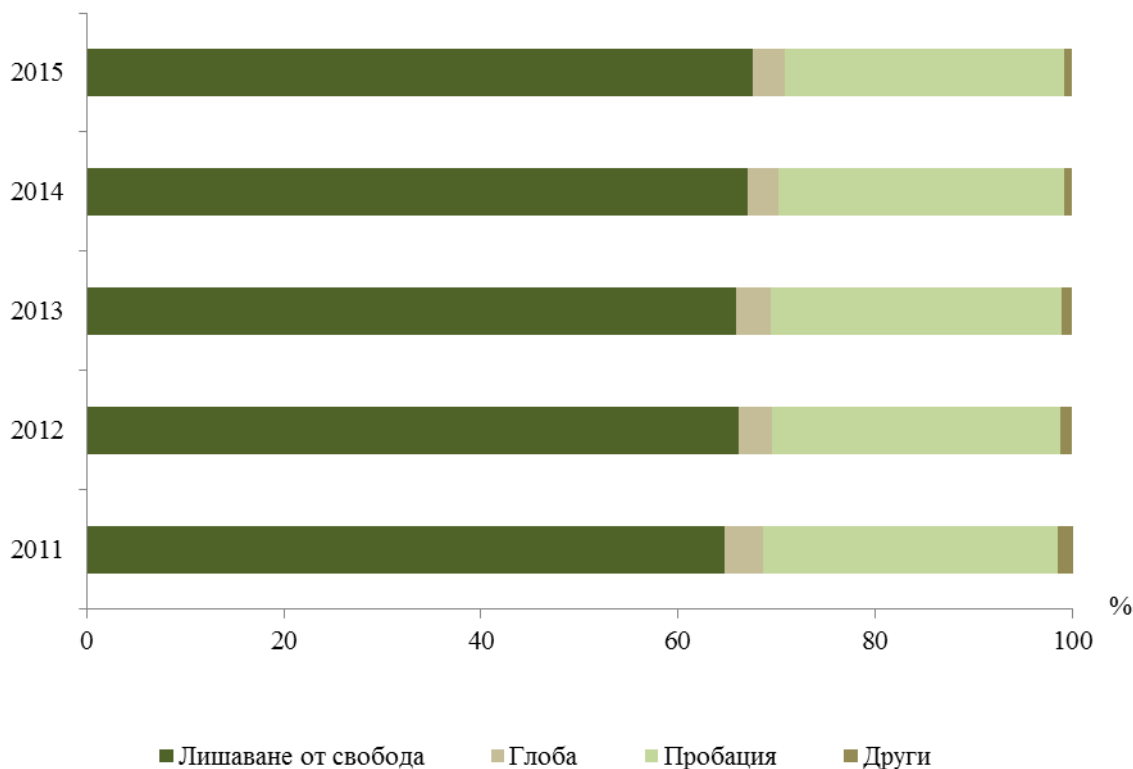

3. Осъдени на лишаване от свобода през 2015 година

Размер на наложените наказания „лишаване от свобода“	Брой	Структура - %
Общо	18783	100.0
До 6 месеца	9937	52.9
От 6 месеца до 1 година	4771	25.4
От 1 до 3 години	3415	18.2
От 3 до 5 години	367	1.9
От 5 до 10 години	200	1.0
От 10 до 15 години	49	0.3
От 15 до 20 години	31	0.2
От 20 до 30 години	13	0.1

Наказанието „пробация“ е наложено на 7 884 лица (28.4% от всички осъдени), а „глоба“ - на 889 лица (3.2%). На „доживотен затвор без право на замяна“ са осъдени 2 лица.

Фиг. 3. Структура на осъдените лица по наложени наказания през периода 2011 - 2015 година

Методологични бележки

Статистическите данни за престъпленията, завършили с осъждане, и осъдените лица с влезли в сила присъди са на базата на годишни данни, получавани от окръжните, районните и военните съдилища и от Специализирания наказателен съд.

Обект на наблюдение е дейността на районните и окръжните съдилища по наказателните дела от общ, частен и административен характер. От 1998 г. е включена и информация за дейността на военните съдилища, а от 2012 г. - и на Специализирания наказателен съд. Не е включена информация за резултатите от дейността на Върховния касационен съд.

Единици на наблюдение са престъпленията, завършили с осъждане, и осъдените лица с влезли в сила присъди.

В броя на престъпленията и осъдените лица за дадена отчетна година се включват тези, на които присъдата е влязла в сила през същата година.

В броя на обвиняемите лица се включват осъдените, условно осъдените, оправданите, освободените от наказание и лицата, на които делата са прекратени.

В броя на осъдените лица се включват всички осъдени лица на някакво наказание, включително и условно осъдените.

В броя на престъпленията, завършили с осъждане, се включват всички престъпления, завършили с осъждане, независимо дали са извършени от едно или повече лица.

Възрастта на осъдените лица е посочена в навършени години към момента на извършване на престъплението.

Непълнолетни са навършилите 14 години, но ненавършили 18 години лица.

Пълнолетни са лицата на възраст 18 и повече години.

Осъдените непълнолетни лица се включват в общия брой на осъдените лица.

Съгласно член 31, ал. 1 и 2 от НК **наказателноотговорно** е пълнолетно лице, навършило 18-годишна възраст, което в състояние на вменяемост извърши престъпление. **Непълнолетно лице** - навършило 14 години, но ненавършило 18 години, е **наказателноотговорно**, ако е могло да разбира свойството и значението на деянието и да ръководи постъпките си.

Коефициентът на криминална активност е изчислен като отношение на броя на осъдените лица към броя на средногодишното население за съответната година на 100 000 души.

Данните за престъпленията, завършили с осъждане, и осъдените лица са получени на основата на информация от изследвания на Националния статистически институт и данни от административен източник - Единната информационна система за противодействие на престъпността (ЕИСПП).

Повече информация и данни за престъпленията, завършили с осъждане, и осъдените лица са достъпни в ИС „Инфостат“ (https://infostat.nsi.bg/infostat/pages/module.jsf?x_2=56) и на сайта на НСИ (www.nsi.bg), раздел „Правосъдие и престъпност“.

Приложение

Таблица 1

Престъпления, завършили с осъждане по глави от Наказателния кодекс и някои видове престъпления¹

Глави от НК Видове престъпления	2011	2012	2013	2014	2015
Общо²	36707	34249	31301	28880	26423
в това число:					
Престъпления против личността	2121	2053	1818	1741	1757
в това число:					
Умишлени убийства (довършени и опити)	142	136	106	103	120
Телесна повреда	962	943	774	762	758
Разврат	366	354	327	307	251
от тях:					
Изнасилване (довършено и опит)	86	98	97	83	55
Престъпления против брака, семейството и младежта	876	1059	861	971	857
Престъпления против собствеността	13272	11679	9629	7937	6523
в това число:					
Кражба	10163	8801	7244	5823	4593
Грабеж	1050	936	775	693	576
Присвояване	199	204	184	132	115
Престъпления против стопанството	2802	2980	3192	2809	2133
Престъпления против финансовата, данъчната и осигурителната система	141	212	153	152	180
Престъпления против дейността на държавни органи, обществени организации и лица, изпълняващи публични функции	1701	1820	2659	3034	2699
Документни престъпления	1360	1382	1206	1098	957
Престъпления против реда и общественото спокойствие	835	767	656	567	524
в т.ч. хулиганство	564	527	413	407	383
Общопасни престъпления	13298	11983	10898	10252	10490
в това число:					
Престъпления по транспорта и съобщенията	10860	9516	8405	7996	8116
Противозаконно отнемане на МПС	211	194	172	142	180
Престъпления, свързани с наркотици	1512	1533	1662	1555	1739
Военни престъпления	16	16	11	5	1

¹ Според влезлите в сила присъди.

² Вкл. осъдените за престъпления, извършени в чужбина.

Таблица 2

Осъдени лица по глави от Наказателния кодекс и някои видове престъпления¹

Глави от НК Видове престъпления	2011	2012	2013	2014	2015
					(Брой)
Общо²	41013	37996	34113	31849	27787
в това число:					
Престъпления против личността	1967	1935	1635	1526	1477
от тях:					
Умишлени убийства (довършени и опити)	148	140	111	108	132
Причинени телесни повреди	995	969	741	765	701
Разврат	304	329	312	263	208
в т.ч. изнасилване (довършено и опит)	87	99	101	87	51
Престъпления против брака, семейството и младежта	838	1042	840	923	817
Престъпления против собствеността	17901	15728	12392	10003	8041
от тях:					
Кражби	14541	12616	9864	7794	6054
Грабежи	1325	1169	964	847	706
Присвоявания	203	211	160	139	116
Престъпления против стопанството	2987	3155	3283	2865	2154
Престъпления против финансовата, данъчната и осигурителната система	109	147	134	135	151
Престъпления против дейността на държавни органи, обществени организации и лица, изпълняващи публични функции	1990	2125	3527	4901	3577
Документни престъпления	1127	1187	894	762	644
Престъпления против реда и общественото спокойствие	867	750	684	566	567
в т.ч. хулиганство	542	495	403	403	402
Общопасни престъпления	12934	11605	10484	9866	10093
от тях:					
Престъпления по транспорта и съобщенията	10638	9330	8239	7841	7960
Противозаконно отнемане на МПС	263	204	179	170	182
Престъпления, свързани с наркотици	1432	1427	1491	1388	1570
Военни престъпления	17	25	6	3	-

¹ Според влезлите в сила присъди.

² Вкл. осъдените за престъпления, извършени в чужбина.

Таблица 3

Осъдени лица с влезли в сила присъди по пол

Пол	2011	2012	2013	2014	2015
	Брой				
Общо¹	41013	37996	34113	31849	27787
Мъже	38053	35154	31374	29250	25446
Жени	2960	2842	2739	2599	2341
	Структура - %				
Общо¹	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
Мъже	92.8	92.5	92.0	91.8	91.6
Жени	7.2	7.5	8.0	8.2	8.4

¹ Вкл. осъдените за престъпления, извършени в чужбина.

Таблица 4

Осъдени лица с влезли в сила присъди по възраст

Възраст	2011	2012	2013	2014	2015
	Брой				
Общо¹	41013	37996	34113	31849	27787
14 - 17	2746	2312	1880	1633	1243
18 - 24	11259	9818	8705	8193	6909
25 - 29	6832	6470	5801	5294	4486
30 - 39	10425	9839	8979	8256	7317
40 - 49	5947	5663	5104	4892	4595
50 и повече	3774	3894	3644	3581	3237
Непоказано	30
	Структура - %				
Общо¹	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
14 - 17	6.7	6.1	5.5	5.1	4.5
18 - 24	27.5	25.8	25.5	25.7	24.9
25 - 29	16.7	17.0	17.0	16.6	16.1
30 - 39	25.4	25.9	26.3	25.9	26.3
40 - 49	14.5	14.9	15.0	15.4	16.5
50 и повече	9.2	10.3	10.7	11.3	11.7
Непоказано	0.0

¹ Вкл. осъдените за престъпления, извършени в чужбина.

Таблица 5

Осъдени лица с влезли в сила присъди по наложени наказания

Наложени наказания	(Брой)				
	2011	2012	2013	2014	2015
Общо¹	41013	37996	34113	31849	27787
в т.ч. условно осъдени	17120	16792	15271	15475	13220
Лишаване от свобода	26538	25146	22468	21358	18783
Доживотен затвор	7	6	3	5	.
Доживотен затвор без замяна	4	.	.	2	2
Глоба	1607	1288	1204	1003	889
Пробация	12277	11118	10055	9209	7884
Други	580	438	383	272	229

¹ Вкл. осъдените за престъпления, извършени в чужбина.